

187. ἢ τε οὖν ἰατρικὴ, ὥσπερ λέγω, πᾶσα διὰ τοῦ θεοῦ τούτου κυβεῖται, ὡσαύτως δὲ καὶ γυμναστικὴ καὶ γεωργία· μουσικὴ δὲ καὶ παντὶ κατάδηλος τῶ καὶ σμικρὸν προσέχοντι τὸν νοῦν ὅτι κατὰ ταῦτα ἔχει τούτοις, ὥσπερ ἴσως καὶ Ἡράκλειτος βούλεται λέγειν, ἐπεὶ τοῖς γε ῥήμασιν οὐ καλῶς λέγει. τὸ ἐν γὰρ φησι "διαφερόμενον αὐτὸ αὐτῶ συμφέρεσθαι," "ὥσπερ ἀρμονίαν τόξου τε καὶ λύρας." ἔστι δὲ πολλὴ ἀλογία ἀρμονίαν φάναι διαφέρεσθαι ἢ ἐκ διαφερομένων ἔτι εἶναι. ἀλλὰ ἴσως τόδε ἐβούλετο λέγειν, ὅτι ἐκ διαφερομένων (b) πρότερον τοῦ ὀξέος καὶ βαρέος, ἔπειτα ὕστερον ὁμολογησάντων γέγονεν ὑπὸ τῆς μουσικῆς τέχνης. οὐ γὰρ δήπου ἐκ διαφερομένων γε ἔτι τοῦ ὀξέος καὶ βαρέος ἀρμονία ἂν εἴη· ἢ γὰρ ἀρμονία συμφωνία ἐστίν, συμφωνία δὲ ὁμολογία τις—ὁμολογίαν δὲ ἐκ διαφερομένων, ἕως ἂν διαφέρωνται, ἀδύνατον εἶναι· διαφερόμενον δὲ αὖ καὶ μὴ ὁμολογοῦν ἀδύνατον ἀρμόσαι—ὥσπερ γε καὶ ὁ ῥυθμὸς ἐκ τοῦ ταχέος καὶ (c) βραδέος, ἐκ διενηνεγμένων πρότερον, ὕστερον δὲ ὁμολογησάντων γέγονε. τὴν δὲ ὁμολογίαν πᾶσι τούτοις, ὥσπερ ἐκεῖ ἢ ἰατρικὴ, ἐνταῦθα ἢ μουσικὴ ἐντίθησιν, ἔρωτα καὶ ὁμόνοιαν ἀλλήλων ἐμποίησασα· καὶ ἔστιν αὖ μουσικὴ περὶ ἀρμονίαν καὶ ῥυθμὸν ἐρωτικῶν ἐπιστήμη. καὶ ἐν μὲν γε αὐτῇ τῇ συστάσει ἀρμονίας τε καὶ ῥυθμοῦ οὐδὲν χαλεπὸν τὰ ἐρωτικὰ διαγιγνώσκειν, οὐδὲ ὁ διπλοῦς ἔρως ἐνταῦθά πω ἔστιν·

Και ἡ ἰατρικὴ, σύμφωνα με τὰ λεγόμενα μου, στο σύνολο τῆς διέπεται ἀπὸ τὸν θεὸ αὐτό, ὅπως καὶ ἡ γυμναστικὴ με τὴ γεωργία. Ἡ μουσικὴ ἐπίσης εἶναι φανερό σε ὅλους, ἀκόμα καὶ σε κείνον που ελάχιστα ἔχει τὴν προσοχὴ του σ' αὐτή, ὅτι παρόμοια ἀντιμετωπίζει τὰ ἀντίθετα, ὅπως ἴσως θέλει νὰ πει ὁ Ἡράκλειτος, γιὰ τὰ ἀποφθέγματα του δὲν τὰ λείει καλὰ. Σε κάποιο ἀπ' αὐτὰ λείει: «Τὸ διαφορετικὸ ἐρχεται μαζί με τὸ ὅμοιο του», « ὅπως ἀκριβῶς ἡ ἀρμονία του τόξου καὶ τῆς λύρας». Καὶ ὑπάρχει παραλογισμὸς στὴν ἀποψη ὅτι πρόκειται γιὰ διαφορετικὴ ἀρμονία, ἀλλὰ ὅτι συντίθεται ἀπὸ πράγματα που εἶναι ἀκόμη διαφορετικὰ. Ἴσως βέβαια ὑπονοοῦσε τὸ ἐξῆς: Οἱ οξεῖς καὶ οἱ βαρεῖς τόνοι ἀρχικὰ ἦταν ἀντίθετοι μεταξύ τους καὶ ἀργότερα ἦρθαν σε ἐπαφὴ καὶ ὑποτάχθηκαν συνενωμένοι ἀπὸ τὴν μουσικὴ τέχνη. Γιὰ τὸ δὲν νομίζω πως θὰ μπορούσε νὰ υπάρξει ἀρμονία, ἀν ὑπῆρχε δυσἀρμονία ἀνάμεσα στὸ οξὺ καὶ στὸ βαρὺ. Ἡ ἀρμονία προϋποθέτει τὸ συνταίριασμα καὶ τὸ συνταίριασμα τῆ συμφωνία, (καὶ ἡ συμφωνία ἀνάμεσα σε διαφορετικὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν διάθεση συνδιαλλαγῆς, δὲν δύναται νὰ υπάρξει, γιὰ τὸ αὐτὸ που διαφέρει καὶ δὲν εἶναι σύμφωνο, δὲν μπορεῖ νὰ ἐνσωματωθεῖ στὸ σύνολο) ὅπως συνέβη καὶ με τὸν χορὸ· σὲ πρώτη φάση τὸ γοργὸ βῆμα καὶ ὁ ἀργὸς ρυθμὸς βρισκόνταν σὲ πλήρη διάσταση· ἀργότερα ὁμως συμφιλιώθηκαν καὶ δημιουργήθηκε ὁ χορὸς. Καὶ ἐνῶ στα προηγούμενα τὸ συνταίριασμα τὸ ἔκανε ἡ ἰατρικὴ, ἐδῶ τὸ κάνει ἡ μουσικὴ καὶ δημιουργεῖ ἔρωτα καὶ ὁμόνοια ἀνάμεσα σὲ πράγματα φαινομενικὰ ἀσυμβίβαστα. Κατὰ συνέπεια ἡ μουσικὴ εἶναι ἡ ἐπιστῆμη που ἀσχολεῖται με τὴν ἀρμονία καὶ τὸν ρυθμὸ τῶν ἐρωτικῶν πραγμάτων. Καὶ σ' αὐτῇ τῇ συνύπαρξῃ ρυθμοῦ καὶ ἀρμονίας δὲν εἶναι δύσκολο νὰ διακρίνει κανεὶς τὰ ἐρωτικὰ στοιχεῖα ὁμως οὔτε κι ἐδῶ συναντᾶται ἀκόμη ὁ διπλὸς ἔρωτας.

ἀλλ' ἐπειδὴν δέη πρὸς τοὺς ἀνθρώπους καταχρησθαι (d) ῥυθμῶ τε καὶ ἀρμονίᾳ ἢ ποιῶντα, ὃ δὴ μελοποιῖαν καλοῦσιν, ἢ χρώμενον ὀρθῶς τοῖς πεπονημένοις μέλεσί τε καὶ μέτροις, ὃ δὴ παιδεία ἐκλήθη, ἐνταῦθα δὴ καὶ χαλεπὸν καὶ ἀγαθοῦ δημιουργοῦ δεῖ. πάλιν γὰρ ἤκει ὁ αὐτὸς λόγος, ὅτι τοῖς μὲν κοσμίους τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὡς ἂν κοσμιώτεροι γίγνοιτο οἱ μήπω ὄντες, δεῖ χαρίζεσθαι καὶ φυλάττειν τὸν τούτων ἔρωτα, καὶ οὗτός ἐστιν ὁ καλός, ὁ οὐράνιος, ὁ τῆς Οὐρανίας (e) μούσης Ἔρωσ· ὁ δὲ Πολυμνίας ὁ πάνδημος, ὃν δεῖ εὐλαβούμενον προσφέρειν οἷς ἂν προσφέρῃ, ὅπως ἂν τὴν μὲν ἡδονὴν αὐτοῦ καρπώσῃται, ἀκολασίαν δὲ μηδεμίαν ἐμποίῃσιν, ὡσπερ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ τέχνῃ μέγα ἔργον ταῖς περὶ τὴν ὀψοποικὴν τέχνῃν ἐπιθυμίαις καλῶς χρῆσθαι, ὡστ' ἄνευ νόσου τὴν ἡδονὴν καρπώσασθαι. καὶ ἐν μουσικῇ δὴ καὶ ἐν ἰατρικῇ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι καὶ τοῖς ἀνθρωπείοις καὶ τοῖς θείοις, καθ' ὅσον παρῆκει, φυλακτέον ἐκάτερον τὸν Ἔρωτα·

Αλλά, ὅταν εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ ἐφαρμογὴ στους ἀνθρώπους, τότε λοιπὸν καὶ δύσκολο εἶναι καὶ χρειάζεται τὸν ἀγαθὸ πλάστη, εἴτε πρόκειται κάποιος νὰ συνθέσῃ τὸ ρυθμὸ καὶ τὴν ἀρμονία, πράγμα που ὡς γνωστὸν ὀνομάζουσαν μελοποιία, εἴτε νὰ χρησιμοποιήσῃ ὀρθὰ τις μελωδικὴ καὶ ποιητικὴ συνθέσεις καὶ αὐτὸ ὡς γνωστὸν ὀνομάζεται μουσικὴ παιδεία. Ἐπανερχεται πλέον τὸ ἴδιο συμπέρασμα, ὅτι δηλαδὴ πρέπει νὰ ἀφιερώνουμε τὸν ἔρωτα μας καὶ νὰ τὸν διατηροῦμε στα πρόσωπα τῶν συνετῶν καὶ τῶν φρόνιμων καὶ γιὰ νὰ γίνουσαν, ἐπιπρόσθετα, πιο φρόνιμοι καὶ συνετοὶ αὐτοὶ που ἀκόμη δὲν εἶναι. Αὐτὸς ὁ ἔρωτας εἶναι καλός, εἶναι ἀνώτερος καὶ πνευματικὸς, εἶναι ὁ Ἔρωτας τῆς μούσας Οὐρανίας. Ἀντίθετα ὁ κοινὸς ἔρωτας, ὁ Ἔρωτας τῆς Πολυμνίας, πρέπει νὰ ἀσκεῖται με πολλές ἐπιφυλάξεις, ἀπ' ὁποιοδὴποτε τοῦ προσφέρεται με ἀπώτερο στόχο τὴν ἀπόλαυση τῆς ἡδονῆς τοῦ με ταυτόχρονη ἐκμηδένιση τῆς ἀκράτειας, ὅπως ἀκριβῶς στη δικὴ μας τέχνη εἶναι πολὺ σημαντικό νὰ κάνουμε σωστὴ χρῆση τῶν ἐπιθυμιῶν που ἔχουσαν σχέση με τὴν ἐντέχνη μαγειρικὴ, ὡστε ἀδιατάρακτα καὶ χωρὶς νοσηρὰ στοιχεῖα νὰ συντελεῖται ἡ ἀπόλαυση τῆς ἡδονῆς. Καὶ στη μουσικὴ λοιπὸν, καὶ στην ἰατρικὴ, καὶ σε ὅλα τα ἄλλα, καὶ στα ἀνθρώπινα καὶ στα θεϊκά, ὅσο εἶναι κατορθωτό, πρέπει νὰ ἀντιμετωπίζει κανεὶς με προφυλάξεις καὶ τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλο Ἔρωτα.